

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การเสนอผลการวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับครูสังคัมศึกษา” ครอบคลุม เนื้อหาสาระที่สำคัญ ดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.1.1 เพื่อศึกษาคูณลักษณะความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1.1.2 เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับครูสังคัมศึกษา

1.1.3 เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับครูสังคัมศึกษา

1.2 สมมติฐานการวิจัย

ผลสัมฤทธิ์ในการฝึกอบรมหลังการฝึกอบรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่ศึกษาชุดฝึกอบรมทางไกลสำหรับครูสังคัมศึกษา เรื่อง การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม

1.3 วิธีดำเนินการวิจัย แบ่งเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาคูณลักษณะความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง สำหรับการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่

1) ประชากร คือ ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา

2) กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา จำนวน 17 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามสำหรับผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยให้กลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็น โดยใช้แบบสอบถาม จำนวน 3 ฉบับ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองตามขั้นตอนดังนี้

1) ส่งแบบสอบถามฉบับที่ 1 ซึ่งเป็นแบบสอบถามปลายเปิดไปให้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 17 คน โดยส่งเป็นจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็น แล้วส่งคำตอบมายังผู้วิจัยทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์

2) ส่งแบบสอบถามฉบับที่ 2 ผู้วิจัยรวบรวมความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่ตอบแบบสอบถามในรอบแรก แล้วนำมาเรียบเรียงจัดทำเป็นแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตอบ โดยส่งเป็นจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ถึงผู้เชี่ยวชาญทั้ง 17 คน เมื่อผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็นแล้ว ได้ส่งคำตอบกลับมายังผู้วิจัย โดยทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์

3) ส่งแบบสอบถามฉบับที่ 3 ผู้วิจัยได้รวบรวมและวิเคราะห์คำตอบจากแบบสอบถามฉบับที่ 2 เพื่อจัดทำแบบสอบถามฉบับที่ 3 แล้วให้ผู้เชี่ยวชาญทบทวนคำตอบอีกครั้งหนึ่ง โดยผู้เชี่ยวชาญได้ส่งคำตอบในแบบสอบถามฉบับที่ 3 ทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล การสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับกรอบแนวคิดการพัฒนาความเป็นพลเมืองดีตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 17 คน โดยใช้เทคนิคเดลฟาย จำนวน 3 รอบ โดยวิเคราะห์หาค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์

ตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับครูสังคมศึกษา ผู้วิจัยมีขั้นตอนการดำเนินงาน 2 ขั้นตอน ดังนี้

1. การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับครูสังคมศึกษา

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากร คือ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา

2) กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา จำนวน 5 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1) รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับครูสังคมศึกษา

2) แบบประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับครูสังคมศึกษา

1.3 การรวบรวมข้อมูล เมื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับครูสังคมศึกษาแล้ว ผู้วิจัยให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน ทำการประเมินและให้ข้อเสนอแนะรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับครูสังคมศึกษา

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล เมื่อผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน ได้ประเมินรูปแบบและให้ข้อเสนอแนะแล้ว ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ความคิดเห็น โดยพิจารณาจากความถี่ของความคิดเห็น

2. การผลิตเอกสารประกอบการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับครูสังคมศึกษา คือ ชุดฝึกอบรมทางไกลสำหรับครูสังคมศึกษา เรื่อง การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง สำหรับการทดสอบประสิทธิภาพเครื่องมือ คือ ชุดฝึกอบรมทางไกลสำหรับครูสังคมศึกษา เรื่อง การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยการทดสอบประสิทธิภาพขั้นทดลองใช้เบื้องต้น (Try Out) โดยมีประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1) ประชากร คือ ครูสังคมศึกษาที่สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 และเขต 2 รวมทั้ง 2 เขต จำนวน 125 โรงเรียน

2) กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูสังคมศึกษาที่สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 และเขต 2 ด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยสุ่มร้อยละ 25 ในแต่ละเขต ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นจำนวนโรงเรียน 32 โรงเรียน แต่ละโรงเรียนในแต่ละเขตสุ่มตัวอย่างแบบง่ายโรงเรียนละ 1 คน ได้จำนวนครูสังคมศึกษาจำนวน 32 คน แล้วแบ่งกลุ่มตัวอย่างเพื่อการทดลองใช้เบื้องต้น เป็น 3 กลุ่ม คือ การทดลองแบบเดี่ยวจำนวน 3 คน การทดลองแบบกลุ่ม จำนวน 9 คน และการทดลองแบบสนาม จำนวน 20 คน

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ ชุดฝึกอบรมทางไกลสำหรับครูสังคมศึกษา เรื่อง การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยนำชุดฝึกอบรมทางไกลสำหรับครูสังคมศึกษา เรื่อง การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปทดสอบหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์ประสิทธิภาพ 80/80 ในขั้นทดลองใช้เบื้องต้น (Tryout) กับครูสังคมศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีขั้นตอนในการทดสอบประสิทธิภาพ 3 ขั้นตอน คือ การทดสอบแบบเดี่ยว แบบกลุ่ม และแบบสนาม

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรมทางไกลทั้ง 3 ขั้นตอน คือ แบบเดี่ยว แบบกลุ่ม และแบบสนามตามเกณฑ์ 80/80 จากสูตร E_1 / E_2

ตอนที่ 3 การศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับครูสังคมศึกษา

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง สำหรับขั้นทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและชุดฝึกอบรมทางไกลสำหรับครูสังคมศึกษา เรื่อง การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในสถานการณ์จริง (Trial Runs) โดยมีประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1.1 ประชากร คือ ครูสังคมศึกษาที่สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา และเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ของภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูสังคมศึกษาที่สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา และเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ซึ่งเป็นตัวแทนของแต่ละภาค โดยการสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอนโดยกำหนดภาคที่ทำการวิจัย

ของกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ แต่ละภาคได้ สุ่มกลุ่มตัวอย่างเขตพื้นที่การศึกษา ได้แก่ เขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดเชียงราย เขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 และเขตพื้นที่การ ศึกษาจังหวัด ระนองและแต่ละเขตพื้นที่การศึกษา ได้สุ่มโรงเรียนมาเป็นกลุ่มตัวอย่าง และแต่ละโรงเรียนได้สุ่ม ตัวอย่างครูสังคมศึกษาและครูที่สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม แต่ละเขต พื้นที่การศึกษา ได้กลุ่มตัวอย่างแห่งละ 30 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

2.1 แบบสอบถามความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อ พัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ เพื่อวัดความรู้ความเข้าใจของครูสังคมศึกษาเกี่ยวกับ เรื่อง การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง

2.3 แบบสอบถามความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีต่อชุดฝึกอบรมทางไกลสำหรับ ครูสังคมศึกษา เรื่อง การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง

3. การรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้

3.1 ขั้นตอนทดลองใช้ในสถานการณ์จริง (Trial Runs) เมื่อได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และได้จัดทำเอกสาร ประกอบการฝึกอบรม คือ ชุดฝึกอบรมทางไกลสำหรับครูสังคมศึกษา เรื่อง การจัดการเรียนรู้เพื่อ พัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งผ่านการทดลอง ประสิทธิภาพ ตามเกณฑ์ประสิทธิภาพ 80/80 แล้ว ผู้วิจัยนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความ เป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และเอกสารประกอบการฝึกอบรม คือ ชุดฝึกอบรมทางไกลสำหรับครูสังคมศึกษา เรื่อง การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดี ของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปทดลองใช้ในสถานการณ์จริงกับกลุ่มตัวอย่างใน เขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 4 แห่ง โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

1. จัดส่งรายละเอียดของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของ

นักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และชุดฝึกอบรมทางไกลสำหรับครูสังคมศึกษา เรื่อง การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ให้ กลุ่มตัวอย่างไปศึกษาเป็นระยะเวลา 2 สัปดาห์

2. จัดการฝึกอบรมในส่วนของสื่อเสริม คือ การฝึกอบรมแบบเผชิญหน้า โดยมี ระยะเวลาการฝึกอบรม 2 วัน เพื่อเสริมเติมเต็มการฝึกอบรมให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยมีขั้นตอนการ ทดลองในสถานการณ์จริง ดังนี้

2.1 ชี้แจงรายละเอียดของโครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ ความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับครูสังคมศึกษา

2.2 กลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ เพื่อวัดความรู้ความเข้าใจของครู สังคมศึกษาเกี่ยวกับเรื่อง การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง ก่อนการฝึกอบรม

2.3 วิทยากรบรรยายเพิ่มเติมในหัวข้อต่อไปนี้

- 1) รูปแบบการจัดการเรียนรู้ความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับครูสังคมศึกษา
- 2) แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง
- 3) แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตาม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- 4) การบูรณาการแนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีของนักเรียน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
- 5) แนวทางการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของ นักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2.4 แบ่งกลุ่มย่อย และให้แต่ละกลุ่มฝึกปฏิบัติกิจกรรม ต่อไปนี้

- 1) อภิปรายคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงและนำเสนอในกลุ่มใหญ่
- 2) วางแผนและออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมือง ดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยเลือกคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีและ สาระย่อยในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

2.5 ประชุมรวม โดยให้แต่ละกลุ่มนำเสนอการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และสมาชิกในกลุ่มอื่น ๆ ร่วมกันอภิปราย และให้ข้อเสนอแนะ

2.6 กลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ เพื่อวัดความรู้ความเข้าใจของครู สังกศศึกษาเกี่ยวกับเรื่อง การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หลังการฝึกอบรม

2.7 กลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นในแบบสอบถามเกี่ยวกับความเหมาะสมของการเสนอเนื้อหาในแต่ละเรื่อง แต่ละตอน และแต่ละหน่วยของชุดฝึกอบรมทางไกล สำหรับครูสังคศึกษา เรื่อง การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3.2 **ขั้นการศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และชุดฝึกอบรมทางไกลสำหรับครูสังคศึกษา เรื่อง การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีขั้นตอนดังนี้**

1) ผู้วิจัยพิจารณาจากคะแนนทดสอบก่อนและหลังการฝึกอบรมในชั้นทดลองใช้ชุดฝึกอบรมทางไกลสำหรับครูสังคศึกษา เรื่อง การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานการณ์จริง

2) ผู้วิจัยพิจารณาคะแนนจากการแสดงความคิดเห็นของครูสังคศึกษาที่มีต่อความเหมาะสมของเนื้อหาสาระในชุดฝึกอบรมทางไกลสำหรับครูสังคศึกษา เรื่อง การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ศึกษาความคิดเห็นของครูสังคศึกษาที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยวิเคราะห์ความคิดเห็น โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.2 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังการอบรมของผู้เข้ารับการอบรมที่ใช้ชุดฝึกอบรมทางไกลสำหรับครูสังคศึกษา เรื่อง การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยการทดสอบค่าที (t-test แบบ dependent)

4.3 ศึกษาความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีต่อความเหมาะสมของเนื้อหาสาระในชุดฝึกอบรวมทางไกลสำหรับครูสังคมศึกษา เรื่อง การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยวิเคราะห์ความคิดเห็น โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

1.4 ผลการวิจัย ผลการวิจัยพบว่า

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

การศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 3 รอบ โดยใช้เทคนิคเดลฟายนั้น ผลการศึกษามีดังนี้

ผลการวิเคราะห์พบว่าคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าสอดคล้องกันที่สามารถนำไปพัฒนาความเป็นพลเมืองดีตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีดังนี้

1. คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

- 1) ความเป็นมาและสาระสำคัญของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- 2) ความรอบรู้ในวิชาการต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว
- 3) ความเชื่อมโยงระหว่างระบบเศรษฐกิจตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับระบบเศรษฐกิจอื่น ๆ ของโลก ในกระแสโลกาภิวัตน์
- 4) แนวคิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาสิ่งแวดล้อมของชุมชนอย่างยั่งยืน
- 5) แนวคิดเกี่ยวกับวิธีการจัดสรรทรัพยากรธรรมชาติและพัฒนาศักยภาพของชุมชนให้เกิดประโยชน์อย่างยั่งยืน
- 6) แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของท้องถิ่น การพัฒนาและการสร้างสรรค์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาให้ยั่งยืนสอดคล้องกับบริบทของชุมชน
- 7) แนวคิดเกี่ยวกับหลักการพึ่งตนเอง ทางสายกลาง ความสมดุล และความยั่งยืน
- 8) วิธีการวางแผนการใช้จ่าย แนวทางการสร้างรายได้ และการประกอบอาชีพที่สอดคล้องกับบริบทของสังคมและภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 9) แนวคิดเรื่องจิตสาธารณะ

10) แนวทางบูรณาการความเป็นท้องถิ่นและความเป็นสากลได้อย่างเหมาะสมและสมดุล

2. คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีด้านทักษะ/กระบวนการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่

1) กระบวนการคิด ได้แก่ การคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดแก้ปัญหา การคิดตัดสินใจ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดอย่างสร้างสรรค์

2) มีความรอบคอบ ไม่ประมาท

3) การทำงานเป็นทีมหรือเป็นกลุ่ม โดยมีทักษะการวางแผน การทำงานอย่างมีกฎกติกา ตลอดจนการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี

4) มีทักษะในการสื่อสาร การใช้เทคโนโลยีอย่างสอดคล้องกับความต้องการและบริบทของชุมชน

5) มีทักษะในการจัดการความรู้อย่างเป็นระบบ

6) มีทักษะในการปรับตัว และการประยุกต์ใช้

7) มีความสามารถในการใช้และพัฒนาทรัพยากร สิ่งแวดล้อม และภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างคุ้มค่าให้เกิดประโยชน์

8) มีทักษะในการดำเนินชีวิตและประกอบอาชีพตามศักยภาพ

9) รู้จักควบคุมการใช้จ่ายของตนเอง โดยการทำบัญชีรายรับ รายจ่าย

10) มีความเข้มแข็ง ไม่หวั่นไหวง่าย มีภูมิคุ้มกัน พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง

3. คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่

1) ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความมีวินัย

2) ความอดทน ขยัน หมั่นเพียร มุ่งมั่นในการทำงาน และ มองโลกในทางสร้างสรรค์

3) ความมีสติ ความรอบคอบในการตัดสินใจ

4) เห็นคุณค่าของตนเอง พอใจในสิ่งที่เป็นอย่างอยู่ ไม่เบียดเบียนตนเองหรือผู้อื่น

5) ความประหยัด อดออม

6) ความสุภาพ อ่อนน้อม

7) ความสามัคคี

8) ความมีน้ำใจ การแบ่งปัน เสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อส่วนร่วม ตลอดจนช่วยเหลือผู้อื่น เกื้อกูลเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และการมีจิตอาสาและจิตสาธารณะ

9) ความสำนึกในการอนุรักษ์และเห็นคุณค่าสิ่งแวดล้อม และการสร้างความสมดุลของธรรมชาติอย่างยั่งยืน

10) ยึดทางสายกลางในการดำเนินชีวิตและไม่ประมาทในการดำเนินชีวิต เพื่อความสุขอย่างยั่งยืน

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับครูสังคัมศึกษา

1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับครูสังคัมศึกษา ประกอบด้วยองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 กำหนดเป้าหมายของการพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

คุณลักษณะของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กำหนดเป็น 3 ด้าน คือ

1. คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2. คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีด้านทักษะ/กระบวนการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่

3. คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

องค์ประกอบที่ 2 กำหนดแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีดังนี้

1) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ครูผู้สอนสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในห้องเรียนเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ การจัดการเรียนรู้โดยใช้การอภิปราย การแก้ปัญหา การสืบสวนสอบสวน การแสดง

บทบาทสมมุติ การใช้สถานการณ์จำลอง การใช้กรณีตัวอย่าง การใช้เทคนิคพยากรณ์ การศึกษาอก
สถานที่ การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐาน และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวพุทธวิธี

2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการอบรมโดยตรงเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของ
นักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3) แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการปรับพฤติกรรมผู้เรียนเพื่อพัฒนาความเป็น
พลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

4) การจัดทำโครงการเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของ
เศรษฐกิจพอเพียง

5) การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีของนักเรียน
ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

6) การจัดแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีของ
นักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

องค์ประกอบที่ 3 จัดทำเอกสารประกอบการเรียนการสอน

เพื่อให้การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของ
เศรษฐกิจพอเพียงมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ครูผู้สอนจำเป็นต้องจัดทำเอกสารประกอบการเรียนการสอน
ได้แก่

1) จัดทำหน่วยการจัดการเรียนรู้โดยการบูรณาการคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีของ
นักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2) จัดทำเอกสาร สื่อ นวัตกรรม และแหล่งเรียนรู้ ประกอบการจัดการเรียนการสอนเพื่อ
พัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

องค์ประกอบที่ 4 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน โดยมีขั้นตอนดังนี้

1) ชี้นำเข้าสู่บทเรียน เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่จะนำเข้าสู่หน่วยหรือบทเรียน เพื่อเร้าใจ
ผู้เรียนให้มีความสนใจบทเรียน ความสำเร็จของผู้สอนในห้องเรียนอย่างหนึ่งอยู่ที่การจัดกิจกรรมการ
เรียนการสอนชี้นำ

2) ชี้นำประกอบกิจกรรม เป็นกิจกรรมหลักของการจัดการเรียนรู้ เวลาส่วนใหญ่ของการ
เรียนการสอนในชั้นเรียนอยู่ที่ชี้นำประกอบกิจกรรมหรือขั้นกิจกรรมปฏิบัติ

3) **ขั้นสรุปบทเรียน** เป็นกิจกรรมที่มุ่งผู้เรียนสรุปบทเรียนหรือสิ่งที่ได้เรียนไปแล้วทั้งหมดให้ผู้เรียนสามารถนำข้อมูลมาสรุปเป็นแนวคิดหรือหลักการ เมื่อผู้เรียนสรุปสิ่งที่เรียนไปแล้วทั้งหมด จะสามารถนำสิ่งที่สรุปได้หรือมีความรู้นั้น ไปใช้ได้ สถานการณ์ใหม่

องค์ประกอบที่ 5 การวัดและประเมินผล

เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งกำหนดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านทักษะ/กระบวนการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังนั้น การวัดและประเมินผลจึงต้องครอบคลุมพฤติกรรมทั้งสามด้าน

สำหรับวิธีการ วัดและประเมินพฤติกรรมในแต่ละด้าน มีดังนี้ ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาวิชา ใช้เครื่องมือที่สำคัญคือ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิธีการ/เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลเพื่อวัดและประเมินด้านทักษะนั้น สามารถใช้วิธีการได้หลายวิธี ที่สำคัญๆ ได้แก่ วิธีการสังเกต วิธีการสัมภาษณ์และเทคนิคที่เกี่ยวข้อง วิธีการให้นักเรียนรายงานตนเอง รวมทั้งวิธีการสัมภาษณ์ ส่วนวิธีการวัดและประเมินด้านเจตพิสัยที่เน้นคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ วิธีการที่อยู่บนพื้นฐานของการสังเกตและวิธีการที่ให้นักเรียนรายงานตนเอง

ผลการประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับครูสังคัมศึกษา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

เมื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับครูสังคัมศึกษาแล้ว ผู้วิจัยได้ให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบรูปแบบ โดยภาพรวมผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่ารูปแบบอยู่ในระดับมีความเหมาะสมมาก

2. ผลการผลิตรายการประกอบการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับครูสังคัมศึกษา คือ ชุดฝึกอบรมทางไกล สำหรับครูสังคัมศึกษา เรื่อง การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1) ผลการทดสอบหาประสิทธิภาพชุดฝึกอบรมทางไกลสำหรับครูสังคัมศึกษา เรื่อง การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทั้ง 5 หน่วยมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 80/80

2) ต้นแบบชิ้นงาน คือ ชุดฝึกอบรมทางไกลสำหรับครูสังคมศึกษา เรื่อง การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ชุดฝึกอบรมทางไกลสำหรับครูสังคมศึกษา เรื่อง การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย

- 1) ประมวลสาระชุดฝึกอบรมทางไกล
- 2) แนวการศึกษาชุดฝึกอบรมทางไกล
- 3) สื่อปฏิสัมพันธ์แบบเผชิญหน้า

สำหรับประมวลสาระและแนวการศึกษาชุดฝึกอบรมทางไกล จำนวน 5 หน่วย มีดังนี้

หน่วยที่ 1 แนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

หน่วยที่ 2 คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

หน่วยที่ 3 แนวทางการบูรณาการคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

หน่วยที่ 4 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

หน่วยที่ 5 การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับครูสังคมศึกษา

ผลการศึกษาการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับครูสังคมศึกษา วิเคราะห์ใน 3 เรื่องด้วยกัน ได้แก่

1) ความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบนั้น โดยภาพรวมอยู่ในระดับความเหมาะสมมาก

2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการฝึกอบรมก่อนการฝึกอบรมและหลังการฝึกอบรมของ

ผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่ใช้ชุดฝึกอบรมทางไกลสำหรับครูสังคัมศึกษา เรื่อง การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในชั้นทดลองใช้ในสถานการณ์จริง (Trial Runs)

ผลสัมฤทธิ์ในการฝึกอบรมหลังการฝึกอบรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่ใช้ชุดฝึกอบรมทางไกลสำหรับครูสังคัมศึกษา เรื่อง การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทั้ง 4 แห่ง โดยมีกลุ่มตัวอย่างแห่งละ 30 คน ได้แก่ เขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดเชียงราย เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 (จังหวัดสิงห์บุรี ลพบุรี อ่างทอง และชัยนาท) และเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดระนอง สูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3) ความคิดเห็นของครูสังคัมศึกษาที่มีต่อชุดฝึกอบรมทางไกลสำหรับครูสังคัมศึกษา เรื่อง การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

จากการประมวลความคิดเห็นของครูสังคัมศึกษาที่มีต่อชุดฝึกอบรมทางไกลสำหรับครูสังคัมศึกษา เรื่อง การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ถึงความเหมาะสมของเนื้อหาสาระที่นำเสนอไว้ในชุดฝึกอบรมทางไกล ทั้ง 5 หน่วย โดยภาพรวมอยู่ในระดับความเหมาะสมมากที่สุด

2. อภิปรายผล

การวิจัย เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับครูสังคัมศึกษา” มีข้อสังเกตดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกัน เป็นคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่เน้นใน 3 ด้านด้วยกัน คือ ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ด้านทักษะกระบวนการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และด้านคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้น สอดคล้องกับแนวคิดของเจมส์ เอ แบนก์ และ เฮอร์รี เอ แบนก์ (James A. Bank and Cherry A. Bank, 1999 อ้างใน วลัย อิศรางกูร ณ

อยุธยา, 2555: 1-26) ได้อธิบายว่า เป้าหมายหลักของสังคมศึกษา คือ การเตรียมพลเมืองที่สามารถตัดสินใจด้วยการไตร่ตรองอย่างดี และการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตนในฐานะสมาชิกของชุมชนประเทศ และ โลก และยังมีเป้าหมายย่อยอีก 4 เป้าหมายที่เป็นองค์ประกอบสำคัญของเป้าหมายหลัก ได้แก่ 1) เป้าหมายด้านความรู้ (knowledge goals) 2) เป้าหมายด้านทักษะ (skill goals) 3) เป้าหมายด้านเจตคติและค่านิยม (attitudes and value goals) และ 4) เป้าหมายด้านการปฏิบัติตนในฐานะเป็นพลเมืองของสังคม (citizen action goals) ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าการเป็นพลเมืองดีนั้น พลเมืองจะต้องประกอบด้วยความรู้ ทักษะกระบวนการ และคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ครบทั้งสามด้าน

ส่วนคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นที่สอดคล้องกันนั้น ก็มีหลายข้อที่สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลก คือ ข้อชื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รวมทั้งมีจิตสาธารณะ

นอกจากนั้น คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันว่าควรพัฒนาให้แก่แก่นักเรียนนั้น ในหลายคุณลักษณะก็สอดคล้องกับค่านิยมหลัก 12 ประการ ที่มีการกำหนดขึ้นเพื่อมุ่งหวังสร้างประเทศไทยในอนาคตให้เข้มแข็ง และเป็นค่านิยมที่ใ้คนไทยใช้เป็นแนวทางประพฤติปฏิบัติตน ค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ ข้อที่สอดคล้องกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในค่านิยมหลัก ข้อ 2 ซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน มีอุดมการณ์ในสิ่งที่ดีงามเพื่อส่วนรวม ข้อ 6 มีศีลธรรม รักษาความสัตย์ ห่วงดีต่อผู้อื่น เพื่อแม่และแบ่งปัน ข้อ 10 รู้จักดำรงตนอยู่โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รู้จักอดออมไว้ใช้เมื่อยามจำเป็น มีไว้พอกินพอใช้ ถ้าเหลือก็แจกจ่าย และขยายกิจการเมื่อมีความพร้อม โดยมีภูมิคุ้มกันที่ดี และข้อ 12 คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวม และชาติมากกว่าผลประโยชน์ของตนเอง

จึงกล่าวสรุปได้ว่า คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันว่าควรพัฒนาให้แก่แก่นักเรียนนั้น ครูผู้สอนสามารถนำไปบูรณาการในการจัดการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ตนรับผิดชอบตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับครูสังคมศึกษา มีข้อสังเกตใน 2 ประเด็นด้วยกัน คือ

1. ผลการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับครูสังคมศึกษา ประกอบด้วยองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 กำหนดเป้าหมายของการพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง องค์ประกอบที่ 2 กำหนดแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง องค์ประกอบที่ 3 จัดทำเอกสารประกอบการเรียนการสอน องค์ประกอบที่ 4 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และองค์ประกอบที่ 5 การวัดและประเมินผล เป็นองค์ประกอบที่สอดคล้องกับการจัดระบบการเรียนการสอนที่มีองค์ประกอบ 3 ส่วน คือ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลลัพธ์ กล่าวคือ องค์ประกอบที่ 1 และองค์ประกอบที่ 2 ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับครูสังคมศึกษา เป็นส่วนของปัจจัยนำเข้า ส่วนองค์ประกอบที่ 3 องค์ประกอบที่ 4 ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เป็นส่วนของกระบวนการ และองค์ประกอบที่ 5 ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ คือ องค์ประกอบที่ 3 ของระบบการจัดการเรียนการสอนคือ ผลลัพธ์ ดังนั้น รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับครูสังคมศึกษาที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น จึงถือว่าเป็นรูปแบบที่สอดคล้องกับการจัดระบบการเรียนการสอนครูผู้สอนจึงสามารถนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ดังกล่าว ไปประยุกต์ใช้เพื่อการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาของตนเพื่อพัฒนานักเรียนให้เป็นพลเมืองดีตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างแท้จริง

นอกจากนั้น กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูสังคมศึกษาทั้ง 4 เขต ที่อยู่ในพื้นที่ทดลองใช้ในสถานการณ์จริงก็มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับครูสังคมศึกษานั้น มีความเหมาะสมชัดเจน และยังให้ความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า รูปแบบดังกล่าวสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ผลการผลิตเอกสารประกอบการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับครูสังคมศึกษา คือ ชุดฝึกอบรมทางไกลสำหรับครูสังคมศึกษา เรื่อง การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ผู้วิจัยได้พัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกลสำหรับครูสังคัมศึกษา เรื่อง การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อทดสอบประสิทธิภาพชุดฝึกอบรมทางไกล โดยกำหนดให้ชุดฝึกอบรมทางไกลมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ 80/80 ซึ่งผลการพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกลดังกล่าวทั้ง 5 หน่วยมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 ทั้งนี้เพราะชุดฝึกอบรมทางไกลสำหรับครูสังคัมศึกษา เรื่อง การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้เสนอเนื้อหาสาระที่เป็นประเด็นสำคัญที่ครูผู้สอนสามารถนำไปใช้เป็นคู่มือหรือเอกสารประกอบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้ครบทุกด้าน เนื้อหาสาระที่นำเสนอในชุดฝึกอบรมทางไกล ได้แก่

1) แนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยรายละเอียดเกี่ยวกับความเป็นมา ความหมาย และความสำคัญของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กรอบแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยเน้นหลักการของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและกรอบแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2) คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยให้รายละเอียดเกี่ยวกับความหมาย ความสำคัญของการเป็นพลเมืองดี และคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี และเน้นถึงคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยให้รายละเอียดเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างครบถ้วน

3) แนวทางการบูรณาการคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยเน้นแนวทางการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาโดยการบูรณาการคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และแนวทางการจัดทำเป็นรายวิชาเพิ่มเติม โดยการบูรณาการคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และส่วนที่สำคัญ คือ การเสนอรายละเอียดของการบูรณาการคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคัมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม คือ สาระศาสนา ศิลธรรม จริยธรรม สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม สาระเศรษฐศาสตร์ สาระประวัติศาสตร์ และสาระภูมิศาสตร์ โดยให้แนวทาง

การบูรณาการคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

4) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้เสนอแนวทางอย่างหลากหลาย ได้แก่ แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการอบรมโดยตรง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการปรับพฤติกรรมผู้เรียน และการจัดทำโครงการเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งนี้ทุกแนวทางได้เสนอตัวอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งครูสังคัมศึกษาสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5) การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยให้รายละเอียดเกี่ยวกับแนวคิดการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พร้อมทั้งเสนอตัวอย่างการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งเสนอแนะการจัดตั้งชมรมเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

นอกจากนั้น ยังเสนอรายละเอียดเกี่ยวแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยให้ตัวอย่างแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

รายละเอียดที่ปรากฏในเอกสารชุดฝึกอบรมทางไกลดังกล่าวนี้ ทำให้ครูผู้สอนโดยเฉพาะครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ได้เข้าใจแนวคิดเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อบูรณาการคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมในทุกสาระได้อย่างหลากหลาย

ครูสังคัมศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจากชั้นการทดลองใช้ในสถานการณ์จริงทั้ง 4 แห่ง คือเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดเชียงราย เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 (จังหวัดสิงห์บุรี ลพบุรี อ่างทอง และชัยนาท) และเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดระนอง นั้น ได้แสดงความคิดเห็นจากการตอบแบบสอบถามว่า การเสนอเนื้อหาสาระในชุดฝึกอบรมทางไกลทั้งใน 4 หน่วย คือหน่วยที่ 1 แนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หน่วยที่ 2

คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หน่วยที่ 3 แนวทางการบูรณาการคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และหน่วยที่ 4 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีเพียงหน่วยที่ 5 การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ดังนั้น ชุดฝึกอบรมทางไกลสำหรับครูสังคัมศึกษา เรื่อง การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จึงถือได้ว่าการเสนอเนื้อหาสาระครบถ้วน และเป็นเนื้อหาสาระที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้เหมาะสม

การที่ครูสังคัมศึกษาได้ศึกษาชุดฝึกอบรมทางไกลดังกล่าว ซึ่งเป็นการศึกษาด้วยตนเองนั้น เป็นการประหยัดทั้งทรัพยากร และเวลา ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของชุดฝึกอบรมทางไกลที่ชัยงค์ พรหมวงศ์ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับหลักการและความสำคัญของชุดฝึกอบรมทางไกลไว้ (ชัยงค์ พรหมวงศ์ และวาสนา ทวีกุลทรัพย์, 2540)

ดังนั้น ครูสังคัมศึกษาจึงสามารถใช้ชุดฝึกอบรมทางไกลสำหรับครูสังคัมศึกษา เรื่อง การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยเฉพาะในส่วนของประมวลสาระชุดฝึกอบรมทางไกลที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น เป็นคู่มือสำหรับการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จะช่วยให้ครูสังคัมศึกษาเห็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบและอย่างเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับครูสังคัมศึกษา มีข้อสังเกตดังนี้

สมมุติฐานของการวิจัยที่กำหนดไว้ว่า ผลสัมฤทธิ์ในการฝึกอบรมหลังการฝึกอบรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่ศึกษาชุดฝึกอบรมทางไกลสำหรับครูสังคัมศึกษา เรื่อง การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม ก็เป็นไปตามสมมุติฐาน เมื่อนำชุดการฝึกอบรมทางไกลไปทดลองใช้ในสถานการณ์จริง พบว่า ผลสัมฤทธิ์ในการฝึกอบรมหลังการฝึกอบรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่ใช้ชุดฝึกอบรมทางไกลสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้ง 4 แห่ง คือ เขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดเชียงราย เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 (จังหวัดสิงห์บุรี ลพบุรี อ่างทอง และชัยนาท) และเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดระนอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่ได้มี

การศึกษาไว้แล้ว เป็นต้นว่า เทพวณิ วินิจำทร (2548) ได้วิจัย เรื่อง การปลูกฝังค่านิยมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กระบวนการสอนตามแนวคิดของบลูมและแรทส์ ผลการวิจัยพบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ความเข้าใจของนักเรียนตามเนื้อหาสาระค่านิยมที่ต้องการปลูกฝัง หลังการร่วมกิจกรรมสูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมการปฏิบัติตนของนักเรียนหลังการร่วมกิจกรรมสูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของสิริวรรณ ศรีพหล (2553) ที่ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกลสำหรับสถานศึกษา เรื่อง การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมให้กับผู้เรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผลการวิจัยก็พบว่า ผลสัมฤทธิ์ของการใช้ชุดฝึกอบรมทางไกลหลังการฝึกอบรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และที่สอดคล้องกับงานวิจัยของนรา ตรีชัยญา (2557) ซึ่งได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวพุทธศาสน์เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ก็พบว่า ประสิทธิภาพของรูปแบบ คือหลังเรียนตามรูปแบบนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

3.1.1 คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ผู้เชี่ยวชาญให้ความคิดเห็นนั้น เป็นคุณลักษณะที่สถานศึกษา ควรให้ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระ และโดยเฉพาะครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ให้นำคุณลักษณะดังกล่าวไปบูรณาการในการจัดการเรียนรู้ไว้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ตนเองรับผิดชอบ

3.1.2 รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับครูสังคมศึกษา ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมา นั้น เป็นรูปแบบที่มีองค์ประกอบครบถ้วนสอดคล้องกับการจัดระบบการเรียนการสอนในชั้นเรียน ดังนั้น สถานศึกษาสามารถให้ครูผู้สอนนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นมา ไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อการบูรณาการคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3.1.3 ชุดฝึกอบรมทางไกลสำหรับครูสังคมศึกษา เรื่อง การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นชุดฝึกอบรมที่จัดทำเป็นคู่มือที่ครูสังคมศึกษาสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริง โดยเฉพาะเนื้อหาในส่วนของ การบูรณาการคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และในส่วนของแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.1.4 ชุดฝึกอบรมทางไกลสำหรับครูสังคมศึกษา เรื่อง การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นชุดฝึกอบรมที่ออกแบบให้ครูสังคมศึกษาสามารถใช้ศึกษาด้วยตนเอง การศึกษาชุดฝึกอบรมให้มีประสิทธิภาพนั้น ผู้ใช้ชุดฝึกอบรมควรศึกษาในส่วนของประมวลสาระชุดฝึกอบรมทางไกลและแนวการศึกษาชุดฝึกอบรมทางไกลไปพร้อมกัน กล่าวคือ ศึกษาแผนการฝึกอบรมจากแนวการศึกษา ทำแบบประเมินตนเองก่อนการฝึกอบรม แล้วจึงศึกษาเนื้อหาสาระในประมวลสาระ พร้อมปฏิบัติกิจกรรมในแนวการศึกษา เมื่อเรียนจบแต่ละหน่วยแล้ว จึงประเมินผลตนเองหลังการฝึกอบรม เพื่อพิจารณาความก้าวหน้าในการศึกษา การศึกษาด้วยตนเองในรูปแบบดังกล่าว จะทำให้ครูสังคมศึกษามีความเข้าใจอย่างถูกต้อง และเป็น การศึกษาด้วยตนเองตามความสะดวกโดยเฉพาะเรื่องเป็นเวลา เมื่อศึกษาและมีความเข้าใจอย่างถ่องแท้แล้ว จึงนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติจริง คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.1.5 ชุดฝึกอบรมทางไกลสำหรับครูสังคมศึกษา เรื่อง การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สามารถใช้เป็นคู่มือเพื่อจัดการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ให้กับผู้เรียนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาทุกชั้นปี และสามารถนำไปใช้ในสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาอื่น ๆ นอกเหนือจากเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 และเขต 2 และเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดเชียงราย เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 (จังหวัดสิงห์บุรี ลพบุรี อ่างทอง และชัยนาท) และเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดระนอง ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในการทดลองครั้งนี้

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ชุดฝึกอบรมทางไกลสำหรับครูสังคัมศึกษา เรื่อง การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ เป็นชุดฝึกอบรมทางไกลที่เน้นสื่อสิ่งพิมพ์ซึ่งประกอบด้วยประมวลสาระและแนวการศึกษา และสื่อปฏิสัมพันธ์ จึงควรมีการวิจัยโดยการพัฒนาเป็นสื่อประเภทอื่น ๆ โดยเฉพาะสื่อประเภทอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อความสะดวกในการใช้ชุดฝึกอบรมทางไกล

3.2.2 ควรมีการวิจัยโดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยจัดทำเป็นรายวิชาเพิ่มเติมสำหรับหลักสูตรสถานศึกษาในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และบูรณาการหรือสอดแทรกคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3.2.3 ควรมีการวิจัยเพื่อติดตามผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับครูสังคัมศึกษา และการใช้ชุดฝึกอบรมทางไกลสำหรับครูสังคัมศึกษา เรื่อง การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดเชียงราย เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 (จังหวัดสิงห์บุรี ลพบุรี อ่างทอง และชัยนาท) และเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดระนอง ว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนจากครูสังคัมศึกษาที่ได้ศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับครูสังคัมศึกษา และศึกษาชุดฝึกอบรมทางไกลสำหรับครูสังคัมศึกษา เรื่อง การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้น นักเรียนได้มีความรู้และความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต เพื่อการเปลี่ยนแปลงคุณลักษณะของตนเองสู่ความเป็นพลเมืองดีตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้อย่างสมบูรณ์